Årjängs Kommun

Biblioteksplan 2026-2029

Kultur och Fritid
Ulla-Carin Stenberg, 0573-142 92
ulla-carin.stenberg@arjang.se

Datum
Välj datum

Diarienummer
Diarienummer

Antagen av
Antagen av

Paragraf
Paragraf

Biblioteksplan

2026 – 2029

Sammanfattning

De allmänna biblioteken styrs av bibliotekslagen[1] och enligt 17 § ska kommuner och regioner anta biblioteksplaner för sin verksamhet på biblioteksområdet.

Denna biblioteksplan är ett strategiskt dokument för långsiktig utveckling av biblioteksverksamheten i Årjängs kommun. Biblioteksplanen omfattar all kommunal biblioteksverksamhet i kommunen.

Biblioteksplanen utgår från bibliotekslagen och skollagen[2] och Årjängs kommuns Vision, mål och värdegrund 2023.[3] Planen redovisar även övriga styrdokument som biblioteksverksamheten har att förhålla sig till. Sveriges biblioteksplaner följs upp av Kungliga biblioteket för att säkerställa att lagarna inom området omsätts i praktisk verksamhet.

Biblioteksplanen för perioden 2026 – 2029 anger 3 fokusområden med indikatorer och aktiviteter. Dessa tre fokusområden är:

1. Främja och förmedla
2. Samverkan
3. Hållbarhet

Biblioteksplanen berör främst verksamhet som kultur- och fritidsnämnden ansvarar för men berör även barn- och utbildningsnämndens och socialnämndens verksamhetsområden.

[1] Bibliotekslag (SFS 2013:801)
[2] Skollag (SFS 2010:800)
[3] *”En attraktiv kommun med invånaren och tillväxt i fokus, där vi prioriterar hållbar utveckling både ekonomiskt, miljömässigt och socialt.”*

Innehåll

Sammanfattning 2

1 Inledning 4

2 Syfte 4

3 Styrande och vägledande dokument för biblioteksverksamheten i Årjängs kommun 5

3.1 Bibliotekslagen 5
3.2 Skollagen 5
3.3 Diskrimineringslagen 5
3.4 Förenta nationernas konvention om barns rättigheter 5
3.5 Agenda 2030 6
3.6 IFLA:s/Unescos folkbiblioteksmanifest 6
3.7 Nationell biblioteksstrategi 6
3.8 Regional biblioteksplan 6

4 Vision – kommunens och bibliotekets 7

4.1 Årjängs kommuns vision 7
4.2 Bibliotekets vision 7

5 Kommunens struktur 8

6 Årjängs bibliotek 9

6.1 Barn- och skolbiblioteksverksamhet 9
6.2 Social och uppsökande biblioteksverksamhet 10
6.3 Programverksamhet 11
6.4 Det lärande biblioteket 11
6.5 Det digitala biblioteket 11

7 Fokusområden 12

7.1 Främja & förmedla 12
7.2 Samverkan 12
7.3 Hållbarhet – social, ekonomisk och ekologisk 13

8 Uppföljning och utvärdering 15

Referenser 16

Bilaga 1 – Riktlinjer för mediearbetet 17

Bilaga 2 – Bibliotekslag 19

1 Inledning

Biblioteket är en öppen och välkomnande plats för möten, upplevelser, information och kultur. Till bibliotekets uppdrag hör att främja litteraturens ställning, bidra till kunskapsförmedling och intresse för bildning, information, utbildning, forskning och kulturell verksamhet i övrigt.

Bibliotekets främsta uppgift är att stärka demokratin i en tid då denna utmanas, både nationellt och internationellt. Demokratin fördjupas genom att välinformerade individer har goda möjligheter till insyn, inflytande och deltagande i den demokratiska processen, lokalsamhället och samtiden. Vid en kris- eller krigssituation är bibliotekets informationsbärande och trygghetsskapande roll viktiga funktioner i samhället.

Tryckfriheten och yttrandefriheten hör till demokratins grundvalar och biblioteksverksamheten är en del av dessa grundlagsskyddade rättigheter. Främjandet av den fria åsiktsbildningen finns inskrivet i bibliotekslagen.[4]

En stärkt läs- och språkförståelse, en jämlik tillgång till kultur och kulturella uttryck och en ökad digital delaktighet oavsett ålder, ekonomi, bakgrund eller var i kommunen man bor är viktiga faktorer för likvärdiga förutsättningar.

Biblioteket skapar möjlighet till delaktighet genom att erbjuda öppna rum för samtal, kultur, möten och ett livslångt lärande utifrån individens förutsättningar och behov. Bibliotekets tjänster och utbud förmedlas av personal som tar ansvar, har ett respektfullt bemötande och levererar hög kvalitet. Målsättningen allas delaktighet i samhället bidrar till kommunens vision: Årjäng – en stolt tillväxtkommun.

2 Syfte

Biblioteksplanen syftar till att utgöra ett styrdokument som anger den politiska viljeinriktningen för biblioteksverksamheten 2026 – 2029. Den omfattar folkbibliotek och skolbibliotek i Årjäng. De olika bibliotekstyperna har olika huvudmän, uppdrag och målgrupp men samverkan och utbyte förekommer.

Planen ska användas som ett redskap för att planera biblioteksverksamhetens riktning de närmaste fyra åren och utgå från tre fokusområden:

1. Främja och förmedla
2. Samverkan
3. Hållbarhet

[4] 2 § (2013:801)

3 Styrande och vägledande dokument för biblioteksverksamheten i Årjängs kommun

Flera lagar och styrdokument är styrande och vägledande för bibliotekens verksamhet och dessa ligger till grund för arbetet med biblioteksplanen. Här följer en kort sammanfattning av dessa.

3.1 Bibliotekslagen

> Biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet ska verka för det demokratiska samhällets utveckling genom att bidra till kunskapsförmedling och fri åsiktsbildning.
>
> Biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet ska främja litteraturens ställning och intresset för bildning, upplysning, utbildning och forskning samt kulturell verksamhet i övrigt. Biblioteksverksamhet ska finnas tillgänglig för alla.[5]

I lagen anges personer med funktionsnedsättning, de nationella minoriteterna, personer med annat modersmål än svenska samt barn och unga som prioriterade grupper.[6]

3.2 Skollagen

Enligt lagen skall alla elever i grundskolan, anpassade grundskolan, specialskolan, sameskolan, gymnasieskolan och anpassade gymnasieskolan ha tillgång till skolbibliotek. Detta gäller för både offentliga och fristående skolor.[7]

3.3 Diskrimineringslagen

Denna lag har till ändamål att motverka diskriminering och på andra sätt främja lika rättigheter och möjligheter oavsett kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning eller ålder.[8]

3.4 Förenta nationernas konvention om barns rättigheter[9]

Lagen utgår från barnens perspektiv och rättigheter och ska vara vägledande för alla offentliga beslut. Styrande för biblioteksplanen är främst:

Artikel 2 – Alla barn är lika mycket värda. Ingen får diskrimineras.

Artikel 12 – Barn har rätt att uttrycka sin mening i alla frågor som rör barnet.

Artikel 13 – Barnet ska ha rätt till yttrandefrihet.

Artikel 14 – Barnets rätt till tankefrihet, samvetsfrihet och religionsfrihet ska respekteras.

---

[5] 2 § (2013:801)
[6] 4 §, 5 § (2013:801)
[7] 36 § (2010:800)
[8] 1 § (2014:958)
[9] Barnkonventionen (SFS 2018:1197)

Artikel 30 – Barn som tillhör etniska, religiösa eller språkliga minoriteter, eller som tillhör ett urfolk, har rätt till sitt språk, sin kultur och sin religion.

Artikel 31 – Barn har rätt till lek, vila och fritid.

3.5 Agenda 2030[10]

Detta är en handlingsplan för omställning till ett hållbart samhälle och omfattar tre dimensioner av hållbar utveckling; den sociala, den ekonomiska och den miljövänliga. Styrande för biblioteksplanen är främst:

Mål 4 – God utbildning för alla.

Mål 5 – Jämställdhet.

Mål 12 – Hållbar konsumtion och produktion.

Mål 16 – Fredliga och inkluderande samhällen.

3.6 IFLA:s/Unescos folkbiblioteksmanifest[11]

Folkbibliotekets samlingar och utbud av tjänster skall inte vara föremål för någon form av ideologisk, politisk eller religiös censur och inte heller för kommersiella påtryckningar.

3.7 Nationell biblioteksstrategi[12]

Strategins vision är ett bibliotek för alla med målet: Ett demokratiskt samhälle där alla fritt kan ta del av världens samlade litteratur och kunskap för att kunna verka i samhället på egna villkor.

Strategin lyfter följande fokusområden:

- Läsning
- Samhällets öppna rum
- Lärande
- Forskning
- Nationella digitala bibliotekstjänster
- Gemensam infrastruktur

3.8 Regional biblioteksplan[13]

Den kommande regionala biblioteksplanen har till syfte att tydliggöra uppdraget, prioriteringarna och den läs- och litteraturfrämjande verksamhetens roll i förverkligandet av bibliotekslagen.

---

[10] Svensk översättning av FN:s *”Transforming our world: The 2030 agenda for sustainable development”*
[11] Svensk biblioteksförening & Svenska Unescorådet. (u.d.). *Bibliotekens internationella manifest.*
[12] Kulturdepartementet. *Strategi för ett starkt biblioteksväsende.*
[13] Region Värmland.

4 Vision – kommunens och bibliotekets

4.1 Årjängs kommuns vision

Årjäng – En stolt tillväxtkommun

> En attraktiv kommun med invånaren och tillväxt i fokus, där vi prioriterar hållbar utveckling både ekonomiskt, miljömässigt och socialt. Vi har en levande landsbygd där det finns utrymme för nya människor och idéer.

4.2 Bibliotekets vision

Årjängs folkbibliotek – Möjliggör egenmakt, utveckling och engagemang

> Biblioteket i Årjäng främjar alla invånares möjlighet till utveckling och god livskvalitet genom att bidra till kunskapsförmedling och fri åsiktsbildning. Biblioteket ska spegla olika gruppers erfarenheter och behov och därigenom stå upp för ett normmedvetet förhållningssätt, demokratiska värderingar, mänskliga rättigheter och sprida information som bidrar till acceptans och förståelse för olikheter och allas lika värde.

5 Kommunens struktur[14]

Demografi, utbildningsnivå och ekonomisk utsatthet är betydelsefulla faktorer för de utmaningar biblioteksverksamheten ställs inför för att kunna bidra till kommunens vision.

Årjängs kommun utgör en yta på 1 653 kvadratkilometer och har strax under 10 000 invånare. Årjäng är en gränskommun mot Norge belägen mitt emellan Oslo och Karlstad. Arbetstillfällen finns på båda sidor om gränsen.

År 2022 var Årjängs totala befolkning 21% i åldern 0–19 år, 53% i åldrarna 20–64 år och 26% var över 65 år. 22% av kommuninvånarna var utrikes födda, jämfört med länet där samma siffra var 14,4% och riket 20,4%. Årjäng har en åldrande befolkning och en relativt stor andel invånare med annat modersmål än svenska.

År 2022 hade 31,4% av kvinnorna en eftergymnasial utbildning medan motsvarande siffra för män låg på 14,6 %. Gällande eftergymnasial utbildning låg Årjäng på tredje sämsta plats i Sverige. En befolkningsstruktur och utbildningsnivå som denna kräver långsiktiga satsningar på utbildning.

Årjängs kommun har en hög andel barn som lever i ekonomisk utsatthet, 11,3% jämfört med riket i övrigt där samma siffra är 8,8%. Utjämnande insatser, främst för barn och unga har tydliga kopplingar till social hållbarhet och folkhälsa.

[14] Hållbarhetsstrategi Årjängs kommun, antagen 2023-06-07

6 Årjängs bibliotek

Biblioteksverksamheten i Årjäng är uppdelad på ett huvudbibliotek i Årjäng och ett filialbibliotek i Töcksfors. Dessutom finns skolbibliotek på Nordmarkens skola och på Kyrkeruds folkhögskola.

Folkbiblioteket i Årjäng och filialbiblioteket i Töcksfors ligger centralt belägna vid respektive orts torg. Lokalerna är stora och ljusa och tillgängligheten är god för såväl funktionshindrade som för småbarnsfamiljer med barnvagn. Biblioteken är meröppna vilket betyder att de är tillgängliga mellan 07.00 och 22.00 alla dagar i veckan och kan då de är obemannade användas med självbetjäning på morgonen, kvällen och under helger/helgdagar. Denna tillgänglighetsåtgärd beskrevs som ett mål för verksamheten i föregående biblioteksplan och är nu uppfylld. Biblioteket i Årjäng tillhandahåller bemannad service 39 t/vecka och meröppet 66 t/vecka, filialbiblioteket i Töcksfors 18 t/vecka och meröppet 89 t/vecka.

På biblioteken finns publika datorer och surfplattor som kan användas på plats. Trådlöst nät och hörslinga finns på både huvudbiblioteket och filialbiblioteket.

Årjängs folkbibliotek ingår i det regionala samarbetet mellan 16 kommunbibliotek samt sjukhus och universitetsbiblioteken som vi kallar Bibliotek Värmland. Samarbetet omfattar en gemensam katalog och en gemensam webbplats. Olika elektroniska resurser som e-böcker, -ljudböcker, -tidningar och -tidskrifter samt strömmande film ingår i bibliotekens gemensamma utbud som man når via webbplatsen www.bibliotekvarmland.se. Samarbetet gör det möjligt att låna och lämna medier på alla de bibliotek som ingår i samarbetet.

6.1 Barn- och skolbiblioteksverksamhet

Barn och unga hör till bibliotekets prioriterade målgrupper. Barns språkutveckling och läsvanor ska ägnas särskild uppmärksamhet. Lässtimulerande åtgärder och samverkan mellan bibliotek, barnavårds- och familjecentralerna, AMI och skola pågår i olika former. Bokstart och Läsa äger är exempel på såna samarbeten.

Bokstart är ett projekt som drivs av Region Värmland och som har implementerats i ordinarie verksamhet. Det syftar till lässtimulans för de allra minsta och deras föräldrar i samverkan med BVC. Projektet *Förundran* stimulerar föräldrar till högläsning för sina barn 0–3 år. För de något äldre finns *Hallbiblioteken*, bokpåsar för hemlån i förskolornas kapprum.

Läsa äger är ett samarbete mellan skola, fritidshem, AMI och biblioteket. Verksamheten är ett arbete som går ut på att motverka lästappet under sommarlovet. AMI anställer feriearbetande ungdom som arbetar med högläsning och rörelseglädje på fritidshemmen under sommarlovet. Skola och bibliotek bistår med utbildning av högläsarna samt med den litteratur som används. Verksamheten avslutas varje år med en läsfest för kommunens alla barn där företag, friskvården, svenska kyrkan bidrar tillsammans med olika enheter inom kommunen.

Folkbibliotek. Den ordinarie barnbiblioteksverksamheten erbjuder trygga, och inbjudande barnavdelningar med såväl aktuell som klassisk litteratur i olika former. Verksamheten innehåller aktiviteter som sagostunder, barnteater och lovaktiviteter, skapande verksamheter, biblioteksintroduktioner och bokpresentationer. Verksamheter som pågår året runt och riktar sig till barn, familjer, barnomsorg och skola.

Läsförmågan, att ta till sig, förstå och bedöma trovärdigheten i information ligger till grund för en stabil demokrati. Enligt det senaste resultatet i den internationella studien PIRLS[15] som mäter läsförmågan och attityder till läsning bland elever i åk 4, visas en sjunkande läsförmåga bland svenska barn. Detta är en signal om behovet att öka de läsfrämjande insatserna på såväl skol- som folkbibliotek.

Skolbibliotek. Det övergripande målet för skolbiblioteksverksamheten är att skapa läsintresse bland eleverna för att på så sätt öka läsförståelsen. Det finns ett klart samband mellan läsförståelse och förmåga till kunskapsinhämtning.

I enlighet med skollagen ska elever ha tillgång till bemannade skolbibliotek på den egna skolenheten.

Nordmarkens skola har för närvarande ett elevantal på 680 elever. Skolbiblioteket har en person anställd på deltid.

Töcksfors skola med ett elevantal på 208 elever har ett skolbibliotek under uppbyggnad där en pedagog anställts på 100% för att utveckla verksamheten.

Årjängs gymnasieskola är obemannat men har ett etablerat samarbete med folkbiblioteket.

Kyrkeruds folkhögskolas bibliotek är bemannat. Folkbibliotek och folkhögskolebibliotek samverkar kring kulturrådets utsända böcker med litteraturstöd.

6.2 Social och uppsökande biblioteksverksamhet

Biblioteken i kommunen är sociala träffpunkter, för såväl spontana möten som för organiserade intressegemenskaper och föreningsträffar. Den som på grund av ålder eller funktionsnedsättning inte själv kan besöka biblioteket kan via tjänsten ”Boken kommer” få böcker till hemmet. I tätorten gör personalen hembesök, till boende utanför tätorterna skickas böcker, tal- och ljudböcker med posten.

Biblioteket tillhandahåller medier och teknik som är anpassade efter individers behov och förutsättningar, exempelvis taktila, lättlästa, storstilta eller inlästa böcker.

Läsa, lyssna, dela är en verksamhet i samarbete med Nordmarkens pastorat och leds av en bibliotekarie. Träffarna går ut på social samvaro och läsning i grupp där deltagarna delar tankar kring den lästa texten. Grupper pågår på båda biblioteken i kommunen och samlar vuxna, dagledige personer. En läsgrupp för kvinnor arbetar enligt samma metod (shared reading), verksamheten ingår i bibliotekets satsning

[15] Skolverket. *PIRLS 2021. Läsförmågan hos svenska elever i årskurs 4 i ett internationellt perspektiv.* Utgiven 2023

på familjecentrerad biblioteksverksamhet, i denna grupp ligger fokus på språkträning, social samvaro och samhällsinformation.

6.3 Programverksamhet

Biblioteket har en omfattande programverksamhet som riktar sig till olika målgrupper, allt från lovaktiviteter, sagostunder och skapande verksamhet för barn till föreläsningar, utställningar och författarbesök för vuxna. Biblioteket arrangerar gärna program tillsammans med föreningar eller andra enheter inom kommunen.

6.4 Det lärande biblioteket

Samhällsutvecklingen och yrkeslivet ställer hela tiden krav på nya kunskaper. Många väljer att utbilda eller fortbilda sig via distansstudier. Biblioteket är behjälpligt med studieplatser och wifi, fördjupningslitteratur och i vissa fall kurslitteratur. Biblioteket är en folkbildningsinstitution som erbjuder stora möjligheter till självstudier och intressanta föreläsningar.

6.5 Det digitala biblioteket

Det finns en åldersrelaterad digital klyfta i samhället som innebär att många har en lägre kunskap om och tillgång till digitaliserade tjänster. Biblioteket assisterar när besökare behöver hjälp med digitaliserade tjänster inklusive bibliotekets egna.

Biblioteket är alltid tillgängligt via webben, www.bibliotekvarmland.se. Förutom e-böcker och e-ljudböcker finns digitala uppslagsverk och e-press.

7 Fokusområden

7.1 Främja & förmedla

Att främja läslust, förmedla korrekt information och understödja det livslånga lärandet är ett av bibliotekets fokusområden inför den nya planperioden. Biblioteket ska synas på många olika platser i kommunen inklusive digitala arenor.

Biblioteket ska inspirera till läsning och ökat läsintresse, framför allt bland barn och unga och utgå från det vidgade textbegreppet.

Prioriterade målgrupper är barn och unga, personer med annat modersmål än svenska samt personer som befinner sig i ett digitalt utanförskap.

Mål under perioden

Biblioteket ska:

- Stimulera till läsupplevelser genom individanpassat urval av litteratur.
- Höja kompetensen i arbetsgruppen.
- Arbeta med metodutveckling inom ”det vidgade textbegreppet” och ”shared reading” i barngrupper.
- Presentera samhällsviktiga informationskällor inklusive bibliotekets digitala tjänster samt förmedla kunskap om hur man förhåller sig källkritisk i informationsflödet.
- Vara en öppen arena för samtal och erbjuda föredrag kring samt gestaltningar av samtidens utmaningar.

Indikatorer

- Minst samma antal besök av barngrupper, sagostunder, barnkulturverksamhet och läsgrupper som året innan.
- Bibliotekets personal ska anordna 1 workshop per termin i informationskällor och källkritik.
- Minst 4 programpunkter per år ska spegla aktuella problem och utmaningar i vår samtid.
- Fyra timmar lästid för personalen under arbetstid per månad.
- All personal deltar i minst fyra utbildningar per person och år. Vid pensionsavgångar ska tjänster konverteras till bibliotekarietjänster.

7.2 Samverkan

Fokusområdet handlar om att etablera biblioteket som en attraktiv samverkanspartner för andra kommunala förvaltningar och civilsamhället i Årjäng. Samverkan handlar även om att kroka arm med regional biblioteksutveckling och om samarbetet inom Bibliotek Värmland.

Mål under perioden

Biblioteket ska:

- Ha en budget i balans och en god ekonomisk hushållning.
- Se hur gemensamma målbilder kan förstärkas genom samverkan med andra aktörer.
- Utveckla former för samverkan mellan biblioteket och omsorgen.
- Utveckla strategier för samverkan med förskola och grundskola.

Indikatorer

- Aktivt deltagande i gemensamma biblioteksdatasystem och övriga digitala resurser, transporter, upphandlingar av litteratur m.m. som skapar ekonomiskt fördelaktiga lösningar för Årjängs bibliotek.
- Samverkanspartner ska anges vid så många program som möjligt.
- Utlån till särskilda boenden och daglig verksamhet ska visa en uppåtgående kurva.
- Biblioteksväsendets digitala tjänster ska göras tillgängliga i klassrummen och utanför skolan på elevernas digitala lärverktyg.

7.3 Hållbarhet – social, ekonomisk och ekologisk

Kommunens koncernmål ”hållbarhet” ska prägla biblioteksverksamheten och inspirera våra besökare till medvetenhet om olika aspekter av hållbarhet. Det livslånga lärandet är en väg som bär till egenmakt, social och ekonomisk hållbarhet.

Biblioteket ska drivas och utvecklas på ett sätt som är hållbart både ekonomiskt, miljömässigt och socialt.

Mål under perioden

Biblioteket ska:

- Bygga mediebeståndet på ett attraktivt sätt som leder till ett högt omsättningstal för varje titel. Smalare och sällan utlånad litteraturs bevarandevärde ska utgå från länets samlade bestånd. Alltid överväga inlån före inköp.
- Finnas tillgänglig för alla i livets olika skeden och utifrån användarens olika förutsättningar och funktionsvariationer. Erbjuda jämlik och likvärdig tillgång till bibliotekets service och utbud oavsett var i kommunen man bor.
- Vara samhällets öppna vardagsrum och fylla en viktig social funktion.
- Uppmärksamma miljöcertifiering vid upphandlingar.
- Arrangera föredrag, utställningar och workshops som inriktas mot temat hållbarhet för både barn och vuxna.
- Arbeta för energieffektiva lösningar i bibliotekslokalerna.

Indikatorer

- Fokus på beståndsarbetet under planperioden, omsättningstal analyseras.

- Antalet användare av ”boken-kommer verksamhet” och talböcker ska öka i förhållande till året innan.
- Bibliotekslokalernas utformning för att passa besökarnas behov utvärderas vid Apt 2 ggr/år.
- Kravspecifikationer ska innehålla krav på miljöcertifierade produkter.
- Minst 2 program under året ska ha temat hållbarhet.
- Arbeta aktivt utifrån ett hållbarhetsperspektiv för övergång till energieffektiva alternativ.

8 Uppföljning och utvärdering

Bibliotekets personal ska årligen internt se över biblioteksplanen. I bibliotekets årsrapport redovisas verksamhetens resultat för kultur- och fritidsnämnden. Uppföljning av skolornas verksamhet och i förekommande fall skolbiblioteksplan, ansvarar skolbibliotekarie i samråd med skolans rektor för.

Referenser

Kulturdepartementet. (u.d.). *Nationell biblioteksstrategi.* Hämtat från Kungliga biblioteket.

Lundin, A.-C. (2023). *Hållbarhetsstrategi Årjängs kommun.* Årjängs kommun.

Regeringskansliet. (u.d.). *Agenda 2030 för hållbar utveckling.* Hämtat från Regeringskansliet.

Regeringskansliet. (u.d.). *Dokument & lagar: Bibliotekslag (2013:801)*. Hämtat från Sveriges Riksdag.

Regeringskansliet. (u.d.). *Dokument & lagar: Diskrimineringslag (2008:567)*. Hämtat från Sveriges Riksdag.

Regeringskansliet. (u.d.). *Dokument & lagar: Lag (2018:1197) om Förenta nationernas konvention om barns rättigheter*. Hämtat från Sveriges Riksdag.

Regeringskansliet. (u.d.). *Dokument & lagar: Skollag (2010:800)*. Hämtat från Sveriges Riksdag.

Region Värmland. (u.d.). *Regional biblioteksplan 2021-2024.* Hämtat från Region Värmland.

Skolverket. (u.d.). *PIRLS 2021 Läsförmågan hos svenska elever i årskurs 4 i ett internationellt perspektiv.* Hämtat från Skolverket.

Svensk biblioteksförening & Svenska Unescorådet. (u.d.). *Bibliotekens internationella manifest.* Hämtat från Svenska Unescorådet.

Bilaga 1 – Riktlinjer för mediearbetet

Riktlinjerna för mediearbetet ska fungera som styrdokument för mediearbetet vid Årjängs folkbibliotek. Riktlinjerna ska även vända sig ut till kommunens invånare och fungera som en innehållsdeklaration för mediebeståndet.

Värdegrund
Den grundläggande principen för värdegrunden är Biblioteksslagen (SFS 2013:801), UNESCO:s folkbiblioteksmanifest, Barnkonventionen samt artikel 19 i FN:s deklaration om de mänskliga rättigheterna. Biblioteket ska ha en inkluderande verksamhet som är kvalitetssäkrad ur ett jämställdhets- och mångfaldsperspektiv, med hänsyn till de sju diskrimineringsgrunderna och Agenda 2030.

Biblioteket är ett centrum för fri tillgång till kultur, information, livslångt lärande och upplevelser. Biblioteket ska arbeta med sitt mediebestånd för att säkerställa ett rikt, allsidigt och aktuellt medieutbud med kvalitet som understödjer utveckling och människors intellektuella frihet.

Användarpolicy
Årjängs folkbibliotek innefattar huvudbiblioteket i Årjäng och biblioteksfilialen i Töcksfors samt är en del av det länsomfattande mediesamarbetet inom Bibliotek Värmland.

Medierna på folkbiblioteken i länet är en gemensam resurs och man kan välja vilket bibliotek man vill låna och lämna på. Användarna kan ta del av ett stort utbud för alla åldrar, på många olika språk och i olika format beroende på egna behov och förutsättningar. Lånekort från Årjängs kommun kan användas på länets samtliga folkbibliotek.

I de fall efterfrågade medier inte finns att tillgå inom biblioteksorganisationen, lånas de in från andra bibliotek. Årjängs biblioteks policy är att genom fjärrlån i möjligaste mån tillgodose invånarnas behov av smalare litteratur.

Folkbibliotekets medier ska komplettera men inte ersätta utbildningsanordnarnas eget ansvar för skolbibliotek, ett ansvar som finns inskrivet i skollagen.

I enlighet med biblioteksslagen prioriterar biblioteket medier för barn och unga, människor med funktionsnedsättning, läsnedsättning och annat modersmål än svenska.

Mediebeståndet
Medierna ska finnas i format och nivåer anpassade till människors olika behov. Bibliotekets mediebestånd ska vara aktuellt, allsidigt och präglas av kvalitet. Urval ska ske med användarnas medievanor i fokus och med hänsyn till de behov som finns i lokalsamhället.

Mediesamarbetet inom Bibliotek Värmland ska spela en avgörande roll vid beslut om nyförvärv.

Vi avstår från medier med spekulativt innehåll som strider mot Årjängs biblioteks värdegrund.

Den slutliga bedömningen för urvalet och mediebeståndets uppbyggnad ansvarar bibliotekets personal för.

Bilaga 2 – Bibliotekslag

SFS nr: 2013:801
Departement/myndighet: Kulturdepartementet
Utfärdad: 2013-10-31
Ändrad: t.o.m. SFS 2023:355
Ändringsregister: **SFSR (Regeringskansliet)**
Källa: **Fulltext (Regeringskansliet)**

Tillämpningsområde

1 § I denna lag finns bestämmelser om det allmänna biblioteksväsendet. Det allmänna biblioteksväsendet består av all offentligt finansierad biblioteksverksamhet och utgörs av:

1. folkbibliotek,
2. skolbibliotek,
3. regional biblioteksverksamhet,
4. högskolebibliotek,
5. lånecentraler, och
6. övrig offentligt finansierad biblioteksverksamhet.

Ändamål

2 § Biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet ska verka för det demokratiska samhällets utveckling genom att bidra till kunskapsförmedling och fri åsiktsbildning.

Biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet ska främja litteraturens ställning och intresset för bildning, upplysning, utbildning och forskning samt kulturell verksamhet i övrigt. Biblioteksverksamhet ska finnas tillgänglig för alla.

Ansvarsfördelning

3 § Bibliotekshuvudmän är kommunerna, regionerna, staten och, i fråga om vissa skolor, enskilda.

1. För folkbibliotek ansvarar kommunerna.
2. För skolbibliotek ansvarar kommuner, regioner, staten eller enskilda huvudmän i enlighet med bestämmelserna i 2 kap. skollagen (2010:800).
3. För regional biblioteksverksamhet ansvarar regionerna och de kommuner som inte ingår i en region.
4. För högskolebibliotek vid universitet och högskolor som omfattas av högskolelagen (1992:1434) ansvarar staten.
5. För lånecentraler ansvarar staten.
6. För övrig offentligt finansierad biblioteksverksamhet ansvarar den som enligt särskilda bestämmelser är huvudman för verksamheten.

Om ett kommunalt eller statligt bibliotek drivs av någon annan än huvudmannen ansvarar huvudmannen för att den som driver biblioteket följer bestämmelserna i denna lag. Lag (2019:961).

Prioriterade grupper

4 § Biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet ska ägna särskild uppmärksamhet åt personer med funktionsnedsättning, bland annat genom att utifrån deras olika behov och förutsättningar erbjuda litteratur och tekniska hjälpmedel för att kunna ta del av information.

5 § Biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet ska ägna särskild uppmärksamhet åt de nationella minoriteterna och personer som har annat modersmål än svenska, bland annat genom att erbjuda litteratur på

1. de nationella minoritetsspråken,
2. andra språk än de nationella minoritetsspråken och svenska, och
3. lättläst svenska.

Folkbibliotek

6 § Varje kommun ska ha folkbibliotek. Folkbiblioteken ska vara tillgängliga för alla och anpassade till användarnas behov.

Folkbibliotekens utbud av medier och tjänster ska präglas av allsidighet och kvalitet.

7 § Folkbiblioteken ska särskilt främja läsning och tillgång till litteratur.

Folkbiblioteken ska verka för att öka kunskapen om hur informationsteknik kan användas för kunskapsinhämtning, lärande och delaktighet i kulturlivet.

8 § Folkbiblioteken ska ägna särskild uppmärksamhet åt barn och ungdomar för att främja deras språkutveckling och stimulera till läsning, bland annat genom att erbjuda litteratur utifrån deras behov och förutsättningar.

9 § På folkbiblioteken ska allmänheten avgiftsfritt få låna eller på annat sätt få tillgång till litteratur under en viss tid oavsett publiceringsform.

Första stycket hindrar inte att folkbiblioteken tar ut

1. ersättning för kostnader för porto, fotokopiering och andra liknande tjänster, och
2. avgift för de fall låntagare inte inom avtalad tid lämnar tillbaka det som de har lånat.

Skolbibliotek

10 § /Upphör att gälla U:2023-07-02/ Enligt 2 kap. 36 § skollagen (2010:800) ska eleverna i grundskolan, grundsärskolan, specialskolan, sameskolan, gymnasieskolan och gymnasiesärskolan ha tillgång till skolbibliotek.

10 § /Träder i kraft I:2023-07-02/ Enligt 2 kap. 36 § skollagen (2010:800) ska eleverna i grundskolan, anpassade grundskolan, specialskolan, sameskolan, gymnasieskolan och anpassade gymnasieskolan ha tillgång till skolbibliotek. Lag (2023:355).

Regional biblioteksverksamhet

11 § Varje region och de kommuner som inte ingår i en region ska bedriva regional biblioteksverksamhet med syfte att främja samarbete,

verksamhetsutveckling och kvalitet när det gäller de folkbibliotek som är verksamma i länet. Lag (2019:961).

Högskolebibliotek

12 § Det ska finnas tillgång till högskolebibliotek vid alla universitet och högskolor som omfattas av högskolelagen (1992:1434). Dessa bibliotek ska svara för biblioteksverksamhet inom de områden som anknyter till utbildning och forskning vid universitetet eller högskolan.

Lånecentraler

13 § För en kompletterande informations- och medieförsörjning ska det finnas en eller flera lånecentraler.

Samverkan

14 § I syfte att ge alla tillgång till landets samlade biblioteksresurser ska bibliotek och bibliotekshuvudmän inom det allmänna biblioteksväsendet samverka.

15 § Biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet ska avgiftsfritt ställa litteratur ur de egna samlingarna till varandras förfogande.

Skyldigheten att avgiftsfritt ställa litteratur till förfogande gäller inte för folk- eller skolbibliotek.

16 § Bestämmelsen i 2 kap. 1 § kommunallagen (2017:725) om anknytning till kommunens område eller dess medlemmar hindrar inte att folk- eller skolbibliotek avgiftsfritt ställer litteratur till förfogande för ett bibliotek i det allmänna biblioteksväsendet som är beläget utanför kommungränsen.
Lag (2017:768).

Biblioteksplaner

17 § Kommuner och regioner ska anta biblioteksplaner för sin verksamhet på biblioteksområdet. Lag (2019:961).

Uppföljning

18 § Den myndighet som regeringen bestämmer ska ha en nationell överblick över och främja samverkan inom det allmänna biblioteksväsendet.

Myndigheten ska tillsammans med de regionala biblioteksverksamheterna och kommunerna följa upp hur de biblioteksplaner som antagits har utformats och hur de används.